

Alina Nowicka-Jeżowa, Michał Fijałkowski **W kręgu badaczy, krytyków i autorów przekładu literackiego**

Balcerzan Edward, Czym jest nieprzekładalność – faktem praktyki translatorskiej czy zmyśleniem teoretyków?, [w:] Przekład artystyczny a współczesne teorie translatologiczne, Śląsk, Katowice 1998.

Barok polski wobec Europy. Kierunki dialogu. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej w Radziejowicach 13–15 maja 2002 roku, red. A. Nowicka-Jeżowa, E. Bem-Wiśniewska, Wydawnictwo ANTA, Warszawa 2003.

Barok polski wobec Europy. Sztuka przekładu, Materiały międzynarodowej konferencji naukowej w Warszawie, 15–17 września 2003 roku, red. A. Nowicka-Jeżowa, M. Prejs, współpr. K. Wierzbicka, T. Wierzchowski, Wydawnictwo ANTA, Warszawa 2005.

Biłos Piotr, Znak samoświadomy, czyli francuska szkoła translatologii (Antoine Berman, Henri Meschonnic), „Biblioteka postscriptum polonistycznego” 2015, nr 5.

Brzozowski Jerzy, Stańć po stronie tłumacza. Zarys poetyki opisowej przekładu, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Kraków 2011.

Drogi i rozdroża współczesnej komparatystyki europejskiej, red. A. Nowicka-Jeżowa, K. Wierzbicka-Trwoga, T. Wójcik, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2012.

Eco Umberto, Prawie to samo. O doświadczeniu przekładu, tłum. J. Miszańska, M. Surma-Gawłowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021.

Gallewicz Anna, „Dworzanin polski” i jego włoski pierwowzór: studium adaptacji, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2006.

Mokry Włodzimierz, Miejsce „Eneidy” Iwana Kotłarewskiego w rozwoju ukraińskiej dramaturgii i nowożytnego języka literackiego na Ukrainie, „Między Sąsiadami” 1998, t. 8.

Nie tylko salon. Wspólnotowe formy życia literackiego, red. E. Łukaszyk, K. Wierzbicka-Trwoga, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2016.

Niewłasne lektury. Od pisarstwa w języku wyuczonym do wielości kultur czytania, red. E. Łukaszyk, K. Wierzbicka-Trwoga, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2018.

Oblicza orientalizmu, red. M. Fijałkowski, Krystyna Wierzbicka-Trwoga (w druku).

Pollak Roman, Wstęp [w:] Dworzanin polski, wyd. 2, oprac. R. Pollak, BN I/109, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1954.

Przekład literacki. Teoria – Historia – Współczesność. Materiały Międzynarodowej Konferencji Naukowej w stulecie urodzin Jana Parandowskiego, Uniwersytet Warszawski, 23–25 października 1995, red. A. Nowicka-Jeżowa, D. Knysz-Tomaszewska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.

Saglia Diego, Translation and Cultural Appropriation: Dante, Paolo and Francesca in British Romanticism, „Quaderns. Revista de traducció” 2002, nr 7, s. 95–119.

Ślaski Jan, Wokół literatury włoskiej, węgierskiej i polskiej w epoce renesansu. Szkice komparatystyczne, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1991.

W kręgu „Gofreda” i „Orlanda”. Księga pamiątkowa sesji naukowej Piotra Kochanowskiego (w Krakowie, dnia 4–6 kwietnia 1967 roku), red. T. Ulewicz, Zakład Narodowy im. Ossolińskich–Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.

Wojtkowska-Maksymik Marta, „Gentiluomo cortigiano” i „Dworzanin polski”. Dyskusja o doskonałości człowieka w „Il Libro del Cortigiano” Baldassara Castiglione i w „Dworzaninie polskim” Łukasza Górnickiego, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2007, „Studia Staropolskie. Series Nova”, t. 13.

Wyjść tłumaczowi naprzeciw: miejsce tłumacza w najnowszych badaniach translologicznych, red. J. Kita-Huber, R. Makarska, Universitas, Kraków 2020.

Mirosława Hanusiewicz-Lavallee   **W łańcuchu translacji: „Desiderosus” Kaspra Wilkowskiego**

Źródła

Il Desideroso, nel quale si contiene il modo di cercare, et ritrovare la perfettione della vita religiosa, composto per uno osservantissimo et divotissimo religioso, et di nuovo con diligenza riformato, [s. impr.], Venetia 1573.

Niemojewski Jan, Ukazanie, iż Kościół rzymski papieski nie jest apostolski ani święty, ani jeden, ani powszechny. Przy tym Odpowiedź na potwarzy Doktora Wilkowskiego, którymi zбір Pana Chrystusów zelżyć i ohydzić chce, zmyślając sobie niesprawiedliwe przyczyny swego niepobożnego i nieporządnego odstania, [Aleksy Rodecki, Kraków 1584].

Tratado Llamado el Desseoso, y por otro nombre, Espejo de religiosos, Alfonso de Terranova y Neyla, Salamanca 1580.

Spill de la vida religiosa, Joan Rosenbach, Barcelona 1515.

Surius Laurentius, Compendium verae salutis, continens tractatus duos lepidos iuxta ac pios, Ex Germanico nunc demum redditus Latine [...], Ex officina haeredum Ioannis Quentel, Coloniae 1553.

Wilkowski Kasper, Desiderosus abo ścieżka do Miłości Bożej i do doskonałości żywota chrześcijańskiego.

Dialog dziwnie nabożny i ucieszny, z hiszpańskiego na włoski, francuski, niemiecki, niderlandzki i łaciński język, a teraz na polski nowo przełożony, Andrzej Piotrkowczyk, Kraków 1599.

Wilkowski Kasper, Desiderosus abo ścieżka do Miłości Bożej i do doskonałości żywota chrześcijańskiego [...], Kasjan Sakowicz, Andrzej Piotrkowczyk, Kraków 1625.

Wilkowski Kasper, Przyczyny nawrócenia do wiary powszechnej od sekt nowokrzęćców samosateńskich, [s. impr.], Wilno 1583.

Literatura przedmiotu

A Companion to Jesuit Mysticism, red. R.A. Maryks, Brill, Leiden-Boston 2017.

Baczewski Sławomir, Literackie świadectwo konwersji - sprawa Kaspra Wilkowskiego, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska" 2005, Sectio FF, t. 23.

Bernatowicz Tadeusz, Kościół i klasztor benedyktynek w Nieświeżu, [w:] Sztuka Kresów Wschodnich, t. 2, red. J.K. Ostrowski, Oficyna Wydawnicza Text, Kraków 1996.

Borkowska Małgorzata, Panny siostry w świecie sarmackim, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2002.

Borkowska Małgorzata, Teatr w polskich klasztorach żeńskich XVII-XIX wieku, "Nasza Przeszłość" 76 (1991).

Bover i Font August, Desiderosus albo ścieżka do Miłości Bożej i do doskonałości żywota chrześcijańskiego. Polski przekład XVI-wiecznej anonimowej powieści katalońskiej "Spill de la vida religiosa", "Studia Iberystyczne" 6 (2007).

Bover i Font August, Desiderosus: la difusió polonesa d'una novel·la anò nima catalana del segle XVI, [w:] Retos del hispanismo en la Europa Central y del Este. Actas del Congreso Internacional. Cracovia 14-15 de octubre de 2005, red. L.F. Cercó s Garcí a, C.J. Molina Rivero, A. de Ceballos-Escalera y Gila, Palafox & Pezuela, Madrid 2007.

Bover i Font August, Noves dades sobre la difusió esclava de "l'Spill de la vida religiosa", "Estudis Romànics" 2021, nr 43.

Bover i Font August, Sobre la difusió germànica de l'Spill de la vida religiosa (Barcelona 1515), [w:] Ex nobili philologorum officio. Festschrift für Heinrich Bihler zu seinem 80. Geburtstag, red. D. Briesemeister, A. Schönberger, Editoria Europaea, Berlin 1998.

Bover i Font August, Tradizione e modernità all'inizio del Cinquecento: lo 'Spill de la vida religiosa' (1515), da Barcellona a Cracovia, [w:] Tradition et modernité. Actes du Colloque du Centenaire de la philologie romane a l'Université Jagellonne (24-26 Sept.1992), red. U. Dąmbska-Prokop, A. Drzewicka, Universitas, Kraków 1993.

Burke Peter, Cultures of Translation in Early Modern Europe, [w:] Cultural Translation in Early Modern Europe, red. P. Burke, R. Po-chia Hsia, Cambridge University Press, Cambridge 2007.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511497193>

Ciesielska-Borkowska Stefania, Mistycyzm hiszpański na gruncie polskim, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1939.

Cieszyńska Beata, Alegoryczna ścieżka do Miłości Bożej. O Desiderosusie Kaspra Wilkowskiego, [w:] Człowiek w drodze, t. 1: Droga w świecie literackim, red. L. Wiśniewska, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2000.

Dollerup Cay, Relay and Support Translations, [w:] Translations in Context, red. Y. Gambier, A. Chesterman, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2000.
<https://doi.org/10.1075/btl.39.04doi>

Eire Carlos M.N.: Early Modern Catholic Piety in Translation, [w:] Cultural Translation in Early Modern Europe, red. P. Burke, R. Po-chia Hsia, Cambridge University Press, Cambridge 2007.

Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995, red. L. Grzebień, Wydawnictwo WAM, Kraków 1996.

Frick Daniel, Meletij Smotryc'kyj, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1995.

Gwioździk Jolanta, Desiderosus, czyli o pobożnych staraniach księcia Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła, "Rocznik Biblioteki Narodowej" 41 (2011).

Gwioździk Jolanta, Kultura pisma i książki w żeńskich klasztorach dawnej Rzeczypospolitej XVI-XVIII wieku, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015.

Lappo-Danilewski Aleksandr, Politische Ideen im Russland des 18. Jahrhunderts. Ihre Geschichte im Zusammenhang mit allgemeiner Entwicklung der russischer Kultur und Politik / Istorija političeskich idej v Rossii v XVIII viekie v svjazi s obščim chodom razvitija kul'tury i politiki, red. M. Sorokina, Böhlau Verlag, Köln 2005.

Mariani Andrea, Inwentarze kolegium jezuitów w Nieświeżu oraz jego majątków ziemskich z przełomu roku 1773 i 1774, wstęp i oprac. A. Mariani, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2020. <https://doi.org/10.14746/amup.9788323237259>

Maryks Robert Aleksander, The Jesuit Order as a Synagogue of Jews. Jesuits of Jewish Ancestry and Purity-of-Blood Laws in the Early Society of Jesus, Brill, Leiden-Boston 2010. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004179813.i-282>

Meller Katarzyna, Potrydenckie konwersje protestantów na katolicyzm. Świadectwa piśmiennicze, [w:] Formowanie kultury katolickiej w dobie potrydenckiej. Powszechność i narodowość katolicyzmu polskiego, red. J. Dąbkowska-Kujko, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323524076.pp.300-350>

Netherlandish Books. Books Published in the Low Countries and Dutch Books Printed Abroad before 1601, red. A. Pettegree, M. Walsby, t. 1: A-J, Brill, Leiden-Boston 2011.

Nikolajev Sergej, Ispanskie mistiki v russkich perevodach XVII-XVIII vv., [w:] Kul'turnyj palimpsest. Sbornik statej k 60-letiju Vsevoloda E. Bagno, red. A.V. Lavrov, Nauka, Sankt-Peterburg 2011.

Nikolajev Sergej, Pol'sko-russkie literaturnyje svjazi XVI-XVII vv. Bibliografičeskie materialy, Nestor-Istorija, Sankt-Peterburg 2008.

O'Malley John, Trent and All That. Renaming Catholicism in the Early Modern Era, Harvard University Press, Cambridge, Mass.-London 2000.

Pastore Stefania, La "svolta antimistica" di Mercuriano: I retroscena spagnoli, "Dimensioni e Problemi della ricerca storica" 2005, nr 1.

Valsalobre Pep, De "l'Spill de la vida religiosa" al "Desitjós". Notes a una novel·la al·legò rica del segle XVI, "Caplletra. Revista internacional de filologia" 31 (2001), s.11-24.

Valsalobre Pep, Il Desideroso, un successo editoriale permanente. Note sulla fortuna del romanzo "Desitjós" o "Spill de la vida religiosa" in Italia, dal Cinquecento all'Ottocento, [w:] La Catalogna in Europa, l'Europa in Catalogna. Transiti, passaggi, traduzioni Associazione italiana di studi catalani. Atti del IX Congresso internazionale (Venezia, 14-16 febbraio 2008), s. 1-14, <http://www.filmmod.unina.it/aisc/attive/> (dostęp: 10.08.2020).

Piotr Salwa **Petrarka spolszczony i nieznany**

Źródła

Antologia polskich przekładów poezji włoskiej od wieku XVI do końca XIX stulecia, wstęp, wybór i oprac. M. Gurgul, J. Miszańska, Collegium Columbinum, Kraków 2006.

Ariosto Ludovico, Orland oszalały, tłum. Felicyan, s.n., Warszawa 1901.

[Ariosto Ludovico], Ludowika Aryosta Orland szalony, tłum. P. Kochanowski, wyd. Jan Czubek, nakładem Akademii Umiejętności, Biblioteka Pisarzy Polskich, t. 50–52, Kraków 1905.

Castiglione Baldassare, Książka o dworzaninie, przekład, wstęp i oprac. A. Borowski, Universitas, Kraków 2018 (wyd. 2. poprawione 2020).

Jest tylko Beatrycze, wybór i oprac. A. Nawrocki, Wydawnictwo Książkowe IBIS, Warszawa, 1993. Miszalska J. et al., Od Dantego do Fo, włoska poezja i dramaty w Polsce (od XVI do XXI w.), Collegium Columbinum, Kraków 2007. [Petrarka Francesco], Felicyana przekład Pieśni Petrarki objaśnieniami i przypisami opatrzone, Warszawa, nakł. autora, 1881.

Petrarka Francesco, Sonety do Laury. Wybór, tłum. J. Kurek, wstęp M. Brahmer, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1955.

Petrarka Francesco, O niewiedzy własnej i innych. Listy wybrane, przygotowali do druku A. Gorzkowski, W. Olszaniec, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2004.

Petrarka Francesco, Pisma podróżnicze, tłum. i oprac. W. Olszaniec, Biblioteka Renesansowa – 2, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.

Petrarka Francesco, Moich siedem psalmów pokutnych. Modlitwy, tłum. i oprac. W. Olszaniec, Minuscula humaniora – 2, Instytut Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019.

Petrarka Francesco, Sonety, tłum. S. Jankowicz, przedm. W. Strzałkowski, Poets and Painters Press, London 1984.

Petrarka Francesco, Sonety do Laury (wybór), tłum. A. Kuciak, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2003.

Petrarka Francesco, Il Canzoniere (wybór), z oryg. tłum. A. Lewandowski, Aksjomat, Toruń 2004.

Petrarka Francesco, Drobne wiersze włoskie [Rerum vulgarium fragmenta], wstęp P. Salwa, wybór przekł. J. Mikołajewski; komentarz M. Santagata w adaptacji i oprac. zespołu pod red. P. Salwy, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2005.

Petrarka Francesco, Opere italiane. Canzoniere, a cura di M. Santagata, Mondadori (I Meridiani), Milano 1996 (ed. aggiornata 2004).

Petrarka Francesco, O życiu samotnym (fragment księgi I), tłum. I. Grześciak, „Ogród” 1990, nr 2, s. 83–95.

Przed Petrarką. Antologia trzynastowiecznej poezji włoskiej, oprac. Monika Woźniak, tłum. Maciej Froński, Jadwiga Miszalska, Monika Woźniak, Collegium Columbinum, Kraków 2005.

Petrarka Francesco, Wybór pism, wybór, wstęp i komentarze K. Morawski; tłum. F. Faleński, J. Kurek, K. Morawski, Ossolineum (BN II/206), Wrocław 1982–1983.

Literatura przedmiotu

Bobiński Witold, Janus-Sitarz Anna, Kołcz Bogusław, Barwy epok. Kultura i literatura, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002.

Brahmer Mieczysław, Petrarkizm w poezji polskiej XVI wieku, s. n., Kraków 1927.

Corti Maria, Principi della comunicazione letteraria, Bompiani, Milano 1976.

Gromadzka Beata, Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? Podręcznik do kształcenia literackiego i kulturowego, Arka, Poznań 2002.

Herbert Zbigniew, Głos, „Odra” 1981, nr 3, s. 51–54.

Kurek Jalu, Petrarka tłumaczony współcześnie, „Życie Literackie” 1974, nr. 49, s. 13.

Kurek Jalu, Il problema della traduzione contemporanea di Petrarca, w: Petrarca e il petrarchismo nei paesi slavi, Atti del convegno internazionale, a cura di F. Čale, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, Zagreb–Dubrovnik 1978, s. 291–294.

Litwornia Andrzej, „Dante go któż się odważy tłumaczyć?” Studia o recepcji Dante go w Polsce, Stowarzyszenie Pro Cultura Litteraria, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2005.

Makowiecki Andrzej Z. et al., „Pamiętajcie o ogrodach...” Kultura. Literatura. Język, cz. 1, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002.

Marinelli Luigi, Polski dantyzm między epiką a etyką, „Roczniki Humanistyczne” 2012, nr 60/1, s. 127–163 (wersja oryginalna: Epica e etica: oltre il dantismo polacco, [w:] Dante, oggi/3. Nel mondo, red. R. Antonelli, A. Landolfi, A. Punzi, „Critica del testo” 2011, XIV/3, s. 253–292).

Morawski Kalikst, La difficile existence de Pétrarque, „Studia Romanica Posnaniensia”, 1983, nr 9, s. 61–75.

Morawski Kalikst, Dante, Pétrarque et Virgile, „Studia Romanica Posnaniensia” 1983, nr 10, s. 99–116.

Morawski Kalikst, Pétrarque poète humaniste, „Studia Romanica Posnaniensia” 1981, nr 8, s. 123–134.

Nowicka-Jeżowa Alina, Spojrzenie wstecz: petrarkizm polski, [w:] eadem, Jan Andrzej Morsztyn i Giambattista Marino. Dialog poetów europejskiego baroku, Wydawnictwo Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2000, s. 125–144.

Parandowski Jan, Petrarka, Czytelnik, Warszawa 1975.

Petrarca i jedność kultury europejskiej, red. M. Febbo, P. Salwa, Semper, Warszawa 2005.

Pokorska-Primus Małgorzata, Tradycja «Triumfów» Petrarki w grafice szkół północnych XVI w., „Folia Historiae Artium”, Ser. Nowa, 1999–2000, nr 5/6, s. 93–117.

Renesans. Przewodnik dla licealistów, red. J. Szeja, M. Leociak, Wydawnictwo Stentor, Warszawa 2004.

Salwa Piotr, Dante in Polonia. Una presenza viva?, „Dante Studies” 2001, CXIX, s. 187–202.

Salwa Piotr, Dante in Poland: a Disturbing Monument, [w:] Like Doves Summoned by Desire. Dante’s New Life in the 20th Century Literature and Cinema. Essays in memory of Amilcare Iannucci, M. Ciavolella, G. Rizzo (eds.), Agincourt Press, New York 2012, s. 219–238.

Salwa Piotr, Boccaccio e la Polonia, [w:] Boccaccio and the European Literary Tradition, P. Boitani, E. Di Rocco (eds.), Edizioni di Storia e Letteratura (Temi e testi – 134), Roma 2014, s. 181–192.

Salwa Piotr, Che cosa fanno di Petrarca i polacchi d’oggi?, w: Petrarca, l’Italia, l’Europa. Sulla varia fortuna di Petrarca. Atti del Convegno di studi, Bari, 20–22 maggio 2015, a cura di E. Tinelli, introduzione D. Canfora, Edizioni di Pagina, Bari, 2016, s. 40–47.

Santagata Marco, Introduzione w: Francesco Petrarca, Opere italiane. Canzoniere, a cura di M. Santagata, Mondadori (I Meridiani), Milano 1996 (ed. aggiornata 2004).

Santagata Marco, I frammenti dell'anima. Storia e racconto nel Canzoniere di Petrarca, Il Mulino, Bologna 1992.

Swieżawski Stefan, Dzieje filozofii europejskiej w XV w., t. 1–6, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1974–1983.

Tomkowski Jan, Literatura powszechna, Świat Książki, Warszawa 2000.

Źródła internetowe i wydawnictwa muzyczne

<https://zpe.gov.pl/a/kobieta-czy-aniol-sonety-do-laury-francesca-petrarki/Drm15vBD3> (dostęp: 22.06. 2021),

<https://eszkola.pl/jezyk-polski/francesco-petrarka-619.html> (dostęp: 22. 06l. 2021)

Twardowski Romuald, Sonetti di Petrarca per tenore solo e due cori a cappella, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 1967

Sonety do Laury: na baryton i fortepian = Sonnets for Laura: for baritone and piano, Wojciech Kilar (słowa F. Petrarca, tłum. J. Kurek), Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 2012.

Joanna Partyka   Autorzy jako autorki i jak radzi sobie z tym tłumacz: podwójne zawłaszczanie. (O przekładach „Heroid” i „Listów portugalskich”)

Buszewicz Elwira, Klasyk dla Sarmatów. Jan Kochanowski i dwie Heroidy, [w:] Wiązanie sobótkowe. Studia o Janie Kochanowskim, red. E. Lasocińska, W. Pawlak, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2015.

Chrościński Wojciech Stanisław, Rozmowy listowne albo raczej wzajemna heroin greckich z kawalerami korespondencyja częścią równym afektem, częścią też niewdziękami nadgródzona, Drukarnia Pijarów, Warszawa 1733.

Cordeiro Luciano, Soror Mariana, a freira portuguesa, Férin, Lisboa 1888, wyd. 2 (poszerzone) 1891.

Cyr Myriam, Letters of a Portuguese Nun: Uncovering the Mystery Behind a 17th Century Forbidden Love, Miramax Books, New York 2006.

Danek Danuta, Gabriel-Joseph de Lauergne de Guilleragues, Listy portugalskie, "Teksty: teoria literatury, krytyka, interpretacja" 1977, nr 5-6.

Danek Danuta, Wstęp, [w:] G.J. de Lavergne de Guilleragues, Listy portugalskie, tłum. D. Danek, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1980.

Fulkerson Laurel, The Ovidian Heroine as Author. Reading, Writing, and Community in the "Heroides", Cambridge University Press, Cambridge 2005.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511482175>

Kłobucka Anna, The Portuguese Nun: Formation of a National Myth, Bucknell University Press, London 2000.

LeBlanc Yvonne, *Queen Anne in the Lonely, Tear-Soaked Bed of Penelope. Rewriting the Heroides in Sixteenth- Century France*, [w:] *The Late Medieval Epistle*, red. C. Poster, R. Utz, Northwestern University Press, Evanston 1996.

Legatowicz Ignacy Piotr, *Rozprawa o listach*, w *Drukarni XX*. Pijarów, Wilno 1817.

Maciejewska Iwona, *Wyrazić niewyraźne - język miłości w "Rozmowach listownych" Wojciecha Stanisława Chrościńskiego*, "Prace Językoznawcze" 2009, nr 11.

Murgatroyd Paul, Reeves Bridget, Parker Sarah, *Ovid's Heroides: A New Translation and Critical Essays*, Routledge, London 2017. <https://doi.org/10.4324/9781315193724>

Owidiusz, *Heroidy*, tłum. W. Markowska, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1986.

Prestage Edgar, *The letters of a Portuguese nun (Mariana Alcoforado)*, D. Nutt, London 1893.

Przybyszewski Stanisław, *Wstęp*, [w:] M. Alcoforado, *Listy miłosne*, tłum. S. Przybyszewski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1959.

Silva Manuela Sophia, Rodrigues Patricia, *As "Lettres Portugaises", 350 anos depois: a (ainda) relevância de Luciano Cordeiro e Edgar Prestage*, "Mátria Digital" 2019/2020, nr 7.

Skwarczyńska Stefania, *Teoria listu*, Towarzystwo Naukowe, Lwów 1937.

Spentzou Efrossini, *Readers and Writers in Ovid's Heroides*, Oxford University Press, Oxford 2003. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199255689.001.0001>

Strzałkowa Maria, "Listy portugalskie" w świetle ostatnich badań i przekład Przybyszewskiego, "Kwartalnik Neofilologiczny" 1970, nr 17.

Zieliński Tadeusz, *Topika i typika "Heroid" Owidiusza*, Praga 1931 [nadbitka z: *Acta Secundi Congressus Philologorum Classicorum Slavorum*].

Alina Nowicka-Jeżowa   Kilka uwag o losach „Epody II’ Horacego w poezji ziemiańskiej. (Strategie nostryfikacji)

Źródła

Horace, *Odes and Epodes*, red. i tłum. N. Rudd, Harvard University Press, Cambridge (Mass)–London 2004.

Horacy, *Dzieła wszystkie*, O. Vaenius, *Emblematy horacjańskie*, tłum., oprac. i aneksem opatrzył A. Lam, ASPRA-JR, Pułtusk–Warszawa 2010.

Kochanowski Jan, *Dzieła polskie*, oprac. J. Krzyżanowski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1989.

Kochanowski Jan, *Dzieła wszystkie*, t. 4: *Pieśni*, oprac. M.R. Mayenowa, K. Wilczewska, B. Otwinowska, M. Cytowska, Zakład Naukowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991.

Kochanowski Jan, *Elegiarum libri IV. Eiusdem foricoenia sive Epigrammatum libellus*, Cracovia, ex offic. Łazarzowa, 1584. [Bibl. Jagiellońska, Cim. 5945. Pierwodruk], <http://neolatina.bj.uj.edu.pl/neolatina/page/show/id/1160.html> [dostęp: 2.12.2019].

Kochanowski Jan, *Z łacińska śpiewa Słowian Muza. Elegie, foricenia, liryki*, przekł. L. Staff, wstęp Z. Kubiak, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1986.

Staropolska poezja ziemiańska, oprac. S. Gruchała i S. Grzeszczuk, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1988 i n.

Publii Vergili Maronis, *Georgicon liber I*, w. 338, na podstawie wydania P. Vergili Maronis *Opera, recognovit brevique adnotatione critica instruxit R.A.B. Mynors*, Oxonii, e typographeo Clarendoniano, Oxford University Press 1969.

Literatura przedmiotu

Abramowiczówna Zofia, Wstęp, [w:] Wergiliusz, *Bukoliki i georgiki*, tłum. i oprac. Z. Abramowiczówna, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1953, BN II 83.

Brożek Mieczysław, *Historia literatury łacińskiej w Starożytności. Zarys*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969.

Cytowska Maria, Szelest Hanna, *Literatura rzymska. Okres augustowski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1990.

Eder Maciej, *Sobowtór Alfiusza: o epodzie 2 Horacego i jej staropolskich parafrazach, „Meander”* 1996, nr 5/6.

Głombiowska Zofia, *Dwie wersje elegii „Urbs invisae vale...” Jana Kochanowskiego, „Meander”*, R. 28: 1973, z. 2–3.

Głombiowska Zofia, *Elegie łacińskie Jana Kochanowskiego. Dwie wersje*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981.

Głombiowska Zofia, *Inspiracje elegijne w I Ks. „Pieśni” Jana Kochanowskiego. Część I: „Meander”*, R. 33: 1978, z. 3, s. 147 n.; *Część II: „Meander”*, R. 34: 1978, z. 4.

Głombiowska Zofia, *Przekład czy imitacja renesansowa?, „Meander”*, R. 36: 1981, z. 5.

Joachimowicz Leon, Wstęp, [w:] Publiusz Wergiliusz Maro, *Georgiki*, przekł. i obj. A.L. Czerny, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1956.

Jurewicz Oktawiusz, *Życie poety*, [w:] Kwintus Horacjusz Flakkus. *Dzieła wszystkie*, t. 1. *Ody i epody*, Zakład Naukowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986.

Karpiński Adam, *Parafraza jako aemulatio (Na przykładzie staropolskich przeróbek epody Horacego „Beatus ille qui procul negotiis”)*, [w:] *Retoryka a literatura*, red. B. Otwinowska, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984.

Karpiński Adam, *Staropolska poezja ideałów ziemiańskich. Próba przekroju*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1983.

Kot Stanisław, *Urok wsi i życia ziemiańskiego w poezji staropolskiej*, Dom Książki Polskiej, Warszawa 1937.

Krókowski Jerzy, Wstęp, [w:] Horacy. *Wybór poezji*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1975, BN II 25.

Kuran Michał, Koncepcje szczęścia w staropolskich adaptacjach Horacjuszowej epody „Beatus ille qui procul negotiis”, [w:] Anatomia szczęścia. Emocje pozytywne w językach i kulturach świata, red. A. Duszak, N. Pawlak, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2005.

Kwiatkowska Agnieszka, Dwujęzyczność w twórczości Jana Kochanowskiego, „Forum Poetyki”, <http://fp.amu.edu.pl/dwujezycznosc-w-tworczosci-jana-kochanowskiego/> [dostęp: 30.11.2019].

Nowicka-Jeżowa Alina, O sprawach znanych czyli Elementy sarmackie w „Pieśni świętojańskiej o Sobótce”, [w:] Od średniowiecza ku współczesności. Prace ofiarowane Jerzemu Starnawskiemu w pięćdziesięciolecie doktoratu, red. J. Okoń przy współudziale M. Kurana, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.

Otwinowska Barbara, Humanistyczna koncepcja „otium” w Polsce na tle tradycji europejskiej, [w:] Studia porównawcze o literaturze staropolskiej, red. T. Michałowska, J. Ślaski, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1980.

Paratore Ettore, Introdutione alle Georgiche, Ciuni, Palermo 1938.

Paratore Ettore, Virgilio, wyd. 2, Sansoni Editore, Roma 1945.

Pelc Janusz, Kochanowski. Szczyt renesansu w literaturze polskiej, wyd. 3, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

Pelc Janusz, Rękopiśmienna wersja „Sobótki” Jana Kochanowskiego, [w:] Archiwum Literackie, t. 14: Miscellanea Staropolskie, t. 3, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1969.

Sawicka-Jurek Jolanta, O ziemiańskiej szczęśliwości w „Psalmodii polskiej” Wespazjana Kochowskiego, „Barok” 2000, nr 2, s. 77–85.

Szmydtowa Zofia, Owidiuszowe nuty w Sobótce Kochanowskiego, [w:] eadem, Poeci i poetyka, Warszawa 1964.

Szczerbicka-Ślęk Ludwika, Wstęp, [w:] J. Kochanowski, Pieśni, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1970, BN I 100.

Walecki Waław, Horacjański epod „Beatus ille” w literaturze staropolskiej. (Szkic zagadnienia), „Meander” 1972, z. 7–8.

Weintraub Wiktor, Polski i łaciński Kochanowski: dwa oblicza poety, [w:] idem, Rzecz czarnoleska, Wydawnictwo Literackie, Warszawa 1977.

Wójcicki Jacek, Horacjańskie parafrazy Sebastiana Petrycego wobec rodzimego wzorca, „Barok” 2000, nr 2.

Krystyna Wierzbicka-Trwoga **Strategie przekładowe czterech staropolskich longsellerów. Polskie wersje historii o Meluzynie, Magielonie, Ottonie i Fortunacie w porównaniu z ich niemieckimi pierwowzorami**

Źródła

Ein schoene vnd kurtzweylige Histori von Kayser Octauiano / seinem Weyb / vnd zwayen Sünen / wie die inn das ellend verschickt / vnd wunderbarlich inn Franckreych bey dem frommen König

Dagoberto widerumb zůsamen kommen seind, [Heinrich Steiner], Augsburg 1543, Wolfenbůttel HAB., sygn. 25.2 Eth.a.

Fortunatus (około r. 1570), wyd. Julian Krzyżanowski, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1926.

Fortunatus. | | Von seinem Seckel vnd | | W#^[ue]nschh#^[ue]tlin/ Jetzundt von | | neuwem mit sch#^[oe]nen lustigen Fi= | | guren zugericht/ Sehr kurtz= | | weilig zu lesen, Georg Raben und Weygand Hanen Erben, Frankfurt/Main 1564, Staatsbibliothek zu Berlin – Preuβischer Kulturbesitz, Yu 1586, https://digital.staatsbibliothek-berlin.de/werkansicht?PPN=PPN863534376&PHYSID=PHYS_0011&DMDID=DMDLOG_0001 (dostęp: 12.05.2021).

[Historia o Magielonie, królownie neapolitańskiej], s.n., s.l., [druga połowa XVII w.], Biblioteka Jagiellońska, sygn. 586036 I.

Historia o Magielonie krolewnie neapolitańskiej, s.n., Kraków 1677, Centralna Biblioteka Naukowa Charkowskiego Uniwersytetu Narodowego, sygn. 196692.

Historia o szlachetnej a pięknej Meluzynie, wyd. R. Krzywy, Wydawnictwo Sub Lupa, Warszawa 2015.

Historia o cesarzu Otonie. 1569, wyd. J. Krzyżanowski, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 1928.

Historia Wdzięczna o Szlachetnej y pięknej Meluzynie, W. Gorecki, Kraków 1671, Biblioteka Jagiellońska, sygn. St. Dr. 311237 I, online: <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=374848> (dostęp: 12.05.2021).

Thůring von Ringoltingen, Die Historien oder Geschicht / von der Edlen und schönen Melusina, Georg Raben und Weygand Hanen Erben, Frankfurt/Main 1564, Biblioteca Apostolica Vaticana sygn. Pal.V.364 int. 5.

Thůring von Ringoltingen, Melusine, [w:] Romane des 15. und 16. Jahrhunderts. Nach den Erstdrucken mit sāmlichen Holzschnitten, wyd. J.D. Můller, Deutscher Klassiker Verlag, Frankfurt/Main 1990.

Tři knížky lidového čtení. Meluzína, Magelona, Jenovefa, wyd. J. Kolár, A. Stich, Lidové noviny, Praha 2000.

Warbeck Veit, Magelone, [w:] Romane des 15. und 16. Jahrhunderts..., s. 587–677.

Literatura przedmiotu

Ertzdorff Xenja von, Seelbach Ulrich, Nachwort, [w:] Florent et Lyon, Wilhelm Salzman: Kaiser Octavianus, wyd. X. von Ertzdorff, U. Seelbach, Ch. Wolf, Rodopi, Amsterdam 1993.

Gotzkowsky Bodo, „Volksbůcher”: Prosaromane, Renaissancenovellen, Versdichtungen und Schwankbůcher. Bibliographie der deutschen Drucke, t. 1: Drucke des 15. und 16. Jahrhunderts, Verlag Koerner, Baden-Baden 1991.

Kośny Witold, Das deutsche Volksbuch vom Kaiser Octavian in Polen und Russland, Ernst-Reuter-Gesellschaft, Berlin 1967.

Kowalska Halina, Siennik Marcin, [w:] Polski słownik biograficzny, t. 37/2, z. 153, Polska Akademia Umiejętności, Warszawa–Kraków 1996.

Krzywy Roman, Zasady wydania, [w:] Historia o szlachetnej a pięknej Meluzynie... Krzyżanowski Julian, Romans polski wieku XVI, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1962 [I wyd. 1934].

Müller Jan-Dirk, Romane des 15. und 16. Jahrhunderts, [w:] Romane des 15. und 16. Jahrhunderts... Müller Jan-Dirk, Text und Paratexte. „Melusine“-Drucke des 16. Jahrhunderts, [w:] Zeichensprachen des literarischen Buchs in der frühen Neuzeit. Die „Melusine“ des Thüring von Ringoltingen, wyd. U. Rautenberg et al., De Gruyter, Berlin 2013.

Nowicka-Jeżowa Alina, Dyskusja z platońską koncepcją miłości w erotyce J.A. Morsztyna, [w:] Literatura polskiego baroku w kręgu idei, red. A. Nowicka-Jeżowa et al., Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1995.

Nowicka-Jeżowa Alina, Jan Andrzej Morsztyn i Giambattista Marino. Dialog poetów europejskiego baroku, Uniwersytet Warszawski: Wydawnictwo Wydziału Polonistyki, Warszawa 2000.

Nowicka-Jeżowa Alina, Marinizm Jana Andrzeja Morsztyna. Szkic problematyki, [w:] Włochy a Polska – wzajemne spojrzenia, red. J. Okoń, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1998.

Nowicka-Jeżowa Alina, Morsztyn e Marino. L'architettura del concetto, „Ricerche slavistiche” 1992/1993, t. 39/40, nr 2.

Nowicka-Jeżowa Alina, Morsztyn i Marino – poeci dwóch kultur, „Barok” 1994, nr 1.

Rudnicka Jadwiga, Bibliografia powieści polskiej 1601–1800, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1964.

Schmidt Imke, Die Bücher aus der Frankfurter Offizin Gülfferich – Han – Weigand Han-Erben. Eine literarhistorische und buchgeschichtliche Untersuchung zum Buchdruck in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts, Harrassowitz, Wiesbaden 1996.

Stich Alexandr, Kolár Jaroslav, Komentář, [w:] Tři knížky lidového čtení. Meluzína, Magelona, Jenovefa, wyd. J. Kolár, A. Stich, Lidové noviny, Praha 2000.

Striedter Jurij, Der polnische „Fortunatus” und seine deutsche Vorlage, „Zeitschrift für Slavische Philologie” 1960, nr 29/1.

Veitschegger Thomas, „Das abenteuerlich buch beweysset uns von einer frawen genandt Melusina”. Beobachtungen zur deutschen Drucküberlieferung der „Melusine” im 15./16. Jahrhundert, „Gutenberg-Jahrbuch” 1994, nr 69.

Wierzbicka-Trwoga Krystyna, Cechy gatunkowe romansu, „Terminus” 2019, t. 21, z. 2 (51).
<https://doi.org/10.4467/20843844TE.19.016.11190>

Tadeusz Rubik   Postylla katolicka mniejsza z 1590 r. – Nowy Testament z 1593 r. – Biblia z 1599 r. Tendencje akulturacyjne jako element strategii translatorskich „Biblii” Wujka

Źródła

Biblia Sacra quid, in hac editione, a Theologis Lovaniensibus praestitum sit, paulo post indicatur, ex officina Christophori Plantini, Architypographii Regii, Antverpiae 1574.

Biblia Sacra Vulgatae editionis, ex typographia Apostolica Vaticana, Romae 1592.

Biblia Sacra Vulgatae editionis, ex typographia Apostolica Vaticana, Romae 1592.

Biblia Sacra Hebraice, Graece, et Latine: Philippi II. Reg. Catho. Pietate, et studio ad sacrosanctae Ecclesiae usum [...], t. 5: Novum Iesu Christi D.N. Testamentum [...], excudebat Christophorus Plantinus Regius Prototypographus, Antverpiae 1571.

Biblia święta to jest Księgi Starego i Nowego Zakonu [...], drukowano w Brześciu Litewskim [Cyprian Bazylik?], Brześć 1563.

Biblia to jest Księgi Starego i Nowego Przymierza [...], tłum. S. Budny, w drukarni Macieja Kawieczynskiego, Nieśwież 1572.

Biblia to jest Księgi Starego i Nowego Testamentu [...], tłum. J. Wujek, w drukarni Łazarzowej, Kraków 1599.

Biblia Tysiąclecia, <https://biblia.deon.pl/>

Czechowic Marcin, Plastr na wydanie Nowego Testamentu przez x. Jakuba Wujka [...], [Aleksy Rodecki, Kraków 1594].

Knapski Frzegorz, Thesaurus Polonolatinograecus [...], t. 2, sumptu et typis Francisci Caesarii, Kraków 1644.

Korespondencja księdza Jakóba Wujka z Wągrowca z lat 1569–1596, cz. 3: Dokończenie, oprac. J. Sygański, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego” 1920, t. 46.

[Leopolita Jan?], Biblia to jest Księgi Starego i Nowego Zakonu, w drukarni Szarffenbergerów, Kraków 1561.

[Łaszcz Marcin], Recepta na plastr Czechowica ministra nowokrzczęńskiego, w drukarni Łazarzowej, Kraków 1597.

Mączyński Jan, Lexicon Latino-Polonicum [...], typographus Ioannes Daubmanus, Królewiec 1564.

[Murzynowski Stanisław, tłum.], Nowy Testament zupełny [...], t. 1 i 2, nakł. Jana Seklucjana, Królewiec 1553.

Nowy Testament [...], tłum. J. Wujek, w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, Kraków 1593.

Nowy Testament [...], tłum. J. Wujek, w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, Kraków 1594.

Nowy Testament to jest Wszystkie pisma Nowego Przymierza [...], tłum. M. Czechowic, drukował Alexius Rodecki, [Kraków] 1577.

Raphelius Georgius, Annotationes philologicae in Bovum Testamentum [...], apud Christian. Liebezeit et Theodor. Christoph. Felginer, Hamburgi 1720.

Szyrwid Konstanty, Punkty kazań na Post Wielki językiem litewskim [...], w drukarni Akademii Societatis Iesu, Wilno 1644.

Wujek Jakub, O bóstwie Syna Bożego i Ducha Świętego [...], w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, Kraków 1590.

Wujek Jakub, Postille mniejszej części pierwszej ozimnia, to jest Krótkie kazania abo wykłady świętych Ewangeliej [...], ex officina Ioannis Wolrabi, Poznań 1579.

Wujek Jakub, Postylla katolicka mniejsza, to jest Krótkie kazania albo wykłady świętych Ewangeliej [...], w drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, Kraków 1590.

Literatura przedmiotu

Bieńkowska Danuta, O kształtowaniu się języka tekstów ewangelicznych w przekładzie Jakuba Wujka (różnice między Postyllą a Nowym Testamentem), „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Nauk” 1993, t. 38.

Bieńkowska Danuta, Rola glos marginalnych w przekładzie Biblii J.J. Wujka, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia linguistica” 1990, t. 23.

Breza Edward, Nazwy związane z okresem wielkanocnym, „Język – Szkoła – Religia” 2008, t. 3.

Brzozowski Jerzy, Stańcąc po stronie tłumacza. Zarys poetyki opisowej przekładu, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.

Cybulski Łukasz, Dwie postylle Jakuba Wujka czy jedna? Problem korespondencji tekstów, „Studia Classica et Neolatina” 2013.

Frankowski Janusz, Psalterz Dawidów z 1594 roku w przekładzie ks. Jakuba Wujka i jego znaczenie, [w:] Psalterz Dawidów w przekładzie ks. Jakuba Wujka z 1594 roku, oprac. idem, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1993.

Frick David, Polska philologia sacra w czasach reformacji i kontrreformacji. Kilka kart z historii sporów wyznaniowych (1551–1632), tłum. K. Szymańska, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018.

Gryglewicz Feliks, Praprzekład Ewangelii ks. Jakuba Wujka T.J., „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 1948, t. 1.

Hanusiewicz-Lavallee, Wobec tajemnicy słowa: XVI-wieczne pytania o wartość poznawczą i estetyczną przyrodzonej mowy, „Pamiętnik Literacki” 1995, t. 86, nr 2.

Kochanowicz Jerzy, Początki piśmiennictwa jezuickiego w Polsce. Studium z historii kultury, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław 2012.

Kwilecka Irena, Pochodzenie nazwy Wielkanoc w świetle historyczno-językowych badań porównawczych, [w:] eadem, Studia nad staropolskimi przekładami Biblii, Uniwersytet Adama Mickiewicza: Wydział Teologiczny – Polska Akademia Nauk: Instytut Sławistyki, Poznań 2003.

Kwilecka Irena, Problem tłumaczenia realiów biblijnych. Świat zwierzęcy w Starym Testamencie, [w:] eadem, Studia nad staropolskimi przekładami Biblii, Uniwersytet Adama Mickiewicza: Wydział Teologiczny – Polska Akademia Nauk: Instytut Sławistyki, Poznań 2003.

Lisowski Tomasz, Cerkiew i kościół jako „ecclesia” i „templum Christianorum” w polszczyźnie szesnastowiecznej, [w:] Język a chrześcijaństwo, red. I. Bajerowa, M. Karpluk, Z. Leszczyński, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1993.

Lisowski Tomasz, Ekwiwalenty greckiego leksemu πᾶσχα w trzech przekładach nowotestamentowych – w „Biblii brzeskiej” (1563), w „Biblii” Jakuba Wujka (1599) oraz w „Biblii gdańskiej” (1632). Trzy techniki translacyjne, [w:] Mundus verbi. In honorem Sophiae Cygal-Krupa, red. K. Choińska, M. Pachowicz, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2012.

Majewski Marcin, Jak przekłady zmieniają sens Biblii... O teorii i praktyce tłumaczenia Biblii, <https://upjp2.academia.edu/MarcinMajewski>, 2013.

Morta Kazimierz, Bluszcz kontra dynia, czyli trudne początki Wulgaty, „Theologica Wratislaviensia” 2011, t. 6.

Nida Eugene A., Zasady przekładu na przykładzie tłumaczenia „Biblii”, „Pamiętnik Literacki” 1981, t. 72, nr 1.

Pietkiewicz Rajmund, Biblia Polonorum. Historia Biblii w języku polskim, t. 1: Od początku do 1638 roku, Wydawnictwo Pallotinum, Poznań 2016.

Pietkiewicz Rajmund, Problematyka żydowska w Biblii księdza Jakuba Wujka z 1599 roku. Studium źródeł, „Biblical Annals” 2020, t. 10, nr 2. <https://doi.org/10.31743/biban.4691>

Poplatek Jan, Stan badań nad życiem Jakuba Wujka T.J. i program dalszej pracy, "Polonia Sacra" 1950, r. 3, z. 1-2.

Rubik Tadeusz, "Biblia Wujka"? Pierwsza cenzura Nowego Testamentu w przekładzie Jakuba Wujka (1590-1592) [w publikacji].

Rubik Tadeusz, Cenzura przekładu Nowego Testamentu autorstwa Jakuba Wujka. Próba rekonstrukcji podziału prac między cenzorami, "Ruch Biblijny i Liturgiczny" 2019, t. 72, nr 3. <https://doi.org/10.21906/rbl.3644>

Sabała Martyna, Leksyka dotycząca realiów starożytnej Palestyny w XVI-wiecznych przekładach Ewangelii na język polski, Warszawa 2018 [praca doktorska przygotowana pod kierunkiem dr hab. Aliny Kępińskiej, Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Instytut Języka Polskiego].

Schleiermacher Friedrich, O różnych metodach tłumaczenia. Fragment wykładu wygłoszonego w Królewskiej Akademii Nauk w Berlinie 24 czerwca 1813 roku, tłum. Piotr Bukowski, "Przekładaniec" 2008 nr 21.

Smereka Władysław, Zarys bibliograficzny ważniejszych wydań Biblii ks. Wujka (1593-1950), "Ruch Biblijny i Liturgiczny" 1950, t. 3. <https://doi.org/10.21906/rbl.2401>

Sobczykowa Jadwiga, Myśl o języku w komentarzu biblijnym ks. Jakuba Wujka, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2001.

Winiarska-Górska Izabela, Ideologia unitariańska a strategie translatorskie i styl przekładu Nowego Testamentu Marcina Czechowica (1577), "Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza" 2017, t. 25 (45), nr 2. <https://doi.org/10.14746/pspsj.2018.25.2.15>

Winiarska-Górska Izabela, Szesnastowieczne przekłady Pisma Świętego na język polski (1551–1599) jako gatunek nowożytnej książki formacyjnej, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2017.

Wojciech Kordyżon   **Gatunkowe i kulturowe innowacje w spolszczeniu „Trajedyi o Mszej” (1560) Bernardina Ochina**

Źródła

Negri F., Liberum Arbitrium. Tragoedia, [s.n.], Poschiavo 1559.

Negri F., Tragedia intitolata Libero Arbitrio 1546/1550, oprac. C. Casalini, L. Salvarini, Anicia, Roma 2014.

Ochino B., *Disputa intorno alla presenza del corpo di Giesu Christo nel sacramento della cena*, Pietro Perna, Basel 1561.

Ochino B., *Liber de corporis Christi praesentia in coenae sacramento*, Pietro Perna, Basel [1561].

Ochino B., *Syncerae et verae doctrinae de coena Domini defensio ... contra libros tres Ioachimi Westphali, Hamburgensis ecclesiae praedicatoris*, Andreas Gessner, Zürich 1556.

Ochino B., *Tragoedie or Dialogue of the Unjuste Usurped Primacie of the Bishop of Rome, and of All the Just Abolishyng of the Same*, tłum. J. Ponet, Nicholas Hill, London 1549.

Ochino B., *Trajedyja o Mszej, z której każdy snadnie wyrozumieć może początek i wszelaką jej sprawę, i co o prawdziwej Wieczerzej Pańskiej właśnie każdy wiedzieć ma*, Daniel z Łęczycy, Pińczów 1560.

Rej M., *Apocalypsis*, oprac. M. Kacprzak, S. Kawczyński, J.T. Maciuszko, I. Winiarska, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2005.

Vermigli P.M., *Defensio doctrinae veteris et apostolicae de sacrosancto eucharistiae sacramento*, Christoph Froschauer, Zürich 1559.

Literatura przedmiotu

Barnes R.B., *Astrology and Reformation*, Oxford University Press, Oxford 2016.

<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199736058.001.0001>

Barycz H., *Meandry Lismaninowskie*, "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" 1971, t. 16.

Chadwick H., *Ego Berengarius*, "Journal of Theological Studies" 1989, t. 40, z. 2.

<https://doi.org/10.1093/jts/40.2.414>

Grant E., *Planets, Stars, and Orbs. The Medieval Cosmos, 1200-1687*, Cambridge University Press, Cambridge 1996.

Kleiner J., "Tragedyje" Ochina, "Pamiętnik Literacki" 1910, t. 9, z. 4.

Kordyzon W., *O polskim wydaniu «Liberum Arbitrium» Francesca Negriego i "zagranicznej" pochvale polskich pisarzy reformacyjnych*, "Studia Źródłoznawcze" 2021, t. 59.

<https://doi.org/10.12775/SZ.2021.05>

Macdonald A.J., *Berengar and the Reform of Sacramental Doctrine*, Longmans, Green, London 1930.

Mazza E., *The Celebration of the Eucharist. The Origin of the Rite and the Development of Its Interpretation*, tłum. M.J. O'Connell, Liturgical Press, Collegeville 1999.

McNair P., *Ochino on Sedition. An Italian Dialogue of the Sixteenth Century*, "Italian Studies" 2013, t. 15, z. 1. <https://doi.org/10.1179/its.1960.15.1.36>

Overell M.A., *Bernardino Ochino's Books and English Religious Opinion, 1547-80*, "Studies in Church History" 2004, t. 38. <https://doi.org/10.1017/S0424208400015825>

Plumptre C.E., *Introduction*, [w:] B. Ochino, *The Tragedy Reprinted from Bishop Ponet's Translation Out of Ochino's Latin Manuscript in 1549*, oprac. C.E. Plumptre, Grant Richards, London 1899.

Quirini-Popławska D., *Działalność Włochów w Polsce w I połowie XVI wieku na dworze królewskim, w dyplomacji kościelnej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1973.

Rubin M., *Corpus Christi. The Eucharist in Late Medieval Culture*, Cambridge University Press, Cambridge 1991.

Ślaski J., *Le "Tragedie" di Bernardino Ochino in polacco*, w: *Movimenti ereticali in Italia e in Polonia nei secoli XVI-XVII. Atti del convegno italo-polacco*, Firenze, 22-24 settembre 1971, Istituto nazionale di studi sul Rinascimento, Firenze 1974.

Ulewicz T., *Iter Romano-Italicum*, TAIWPN Universitas, Kraków 1999.

Wandel L.P., *The Eucharist in the Reformation: Incarnation and Liturgy*, Cambridge University Press, Cambridge 2006.

Włodarczyk J., *Astrologia. Historia - mity - tajemnice*, Świat Książki, Warszawa 2008.

Wotschke T., *Eustachius Trepka. Ein Prediger des Evangeliums in Posen*, "Zeitschrift der Historischen Gesellschaft für die Provinz Posen" 1903, t. 18.

Ziaja G., *Lexikon der bedeutendsten Protestanten in Polen-Litauen im 16. Jahrhundert*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2016.

Albert Kozik *Kim właściwie jest Jezus? Yang Guangxian i jego krytyka jezuickiego projektu translatorskiego w siedemnastowiecznych Chinach*

Źródła

Ai Rulüe (艾儒略, G. Aleni), *Tianzhu jiangsheng chuxiang jingjie* (天主降生出像經解, Opis i ilustracje zstąpienia Pana Niebios na ziemię), Fuzhou 1637.

Ai Rulüe (艾儒略, G. Aleni), *Wanwu zhenyuan* (萬物真原, O prawdziwym początku wszechrzeczy), Suicheng [Guangzhou] [1628].

Caus Salomon de, *Les raisons des forces mouvantes*, boutique de Jan Norton, Francfort 1615.

Deng Yuhan (鄧玉函, J. Schreck), *Wang Zheng* (王徵), *Yuanxi qiqi tushuo luzui* (遠西奇器圖說錄最, Kolekcja ilustracji i objaśnień niezwykłych machin z Dalekiego Zachodu), Yangzhou 1627.

Kircher Athanasius, *China Illustrata*, apud Johannem Janssonium à Waesberge et Elizeum Weyerstraet, Amstelodami 1667.

Konfucjusz, *Analekta*, tłum. i oprac. K. Pejda, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2018.

Li Madou (利瑪竇, M. Ricci), *Tian zhu shi yi* (天主實義, Prawdziwy sens Pana Niebios), b.m.w. 1603.

Li Zubai (李祖白), *Tianxue chuangai* (天學傳概, Ogólny zarysu upowszechniania wiedzy astronomicznej), b.m.w. 1663.

Luo Ruwang (羅儒望, J. da Rocha), *Tian zhu sheng jiao qi meng* (天主聖教啟蒙, Objasnienie świętej nauki Pana Niebios), b.m.w. 1619.

Shengchao poxie ji (聖朝破邪集, Zbiór pism świętej dynastii przeciw heterodoksji), Hangzhou 1639.

Tang Ruowang (湯若望, J.A. Schall von Bell), Jincheng shuxiang (進呈書像, Ilustrowany żywot Chrystusa ofiarowany cesarzowi w darze) b.m.w. 1640.

Yang Guangxian (楊光先), Bu de yi (不得已, Nie mam wyjścia), b.m.w. 1665.

Literatura przedmiotu

Burke Peter, The Jesuits and the Art. of Translation in Early Modern Europe, [w:] The Jesuits II: Cultures, Sciences, and the Arts 1540-1773, red. J.W. O'Malley, G.A. Bailey, S.J. Harris, T.F. Kennedy, University of Toronto Press, Toronto 2006. <https://doi.org/10.3138/9781442681552-007>

Ch'en Kenneth, Buddhism in China: A Historical Survey, Princeton University Press, Princeton 1964.

Chu Chi Yu, Translation Theory in Chinese Translations of Buddhist Texts, [w:] Investigating Translation: Selected Papers from the 4th International Congress on Translation, Barcelona, 1998, red. A. Beeby, D. Ensinger, M. Presas, John Benjamins Publishing, Philadelphia 2000. <https://doi.org/10.1075/btl.32.07chi>

Chu Pingyi, Against Prognostication: Ferdinand Verbiest's Criticisms of Chinese Mantic Arts, [w:] Coping with the Future Theories and Practices of Divination in East Asia, red. M. Lackner, Brill, Leiden 2017.

Clunas Craig, Pictures and Visuality in Early Modern China, Reaktion Books, London 1997.

Elman Benjamin A., Jesuit Scientia and Natural Studies in Late Imperial China, 1600-1801, "Journal of Early Modern History" 2002, nr 6/3. <https://doi.org/10.1163/157006502X00130>

Eno Robert, The Confucian Creation of Heaven: Philosophy and the Defense of Ritual Mastery, State University of New York Press, Albany 1990.

Farge William J., Adapting Language to Culture: Translation Projects of the Jesuit Missions in Japan and China, [w:] Cross-Cultural History and the Domestication of Otherness, red. M.J. Rozbicki, G.O. Ndege, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2012. https://doi.org/10.1057/9781137012821_5

Han Qi (韓琦), Tong Tian zhi xue: Yesuhuishi he tianwenxue zai Zhongguo de chuanbo (通天之學: 耶穌會士和天文學在中國的傳播, SDX Joint Publishing Company, Beijing 2018.

Honour Hugh, Chinoiserie: The Vision of Cathay, J. Murray, London 1961.

Jami Catherine, Revisiting the Calendar Case (1664-1669): Science, Religion, and Politics in Early Qing Beijing, "The Korean Journal for the History of Science" 2015.

Jingjiao. The Church of the East in China and Central Asia, red. R. Malek, P. Hofrichter, Routledge, Sankt Augustin 2006.

Lancashire Douglas, Anti-Christian Polemics in Seventeenth-Century China, "Church History" 1969, nr 38/2. <https://doi.org/10.2307/3162708>

Lefevre Andre, Chinese and Western Thinking on Translation, [w:] Constructing Cultures: Essays on Literary Translation, red. S. Bassnett, A. Lefevre, Multilingual Matters, Clevedon 1998.

Li Shixue (李爽學), Shou yi zhi gong: Mingmo Yesuhui fanyi wenxuelun (首譯之功: 明末耶穌會翻譯文學論, Transwriting: Translated Literature and Late-Ming Jesuits), Zhejiang Daxue Chubanshe (浙江大學出版社), Hangzhou 2019.

Liu Yahu, *Humanism As A Paradigm Of Creation Myths*, [w:] *China's Creation and Origin Myths: Cross-cultural Explorations in Oral and Written Traditions*, red. M. Schipper, Ye Shuxian, Yin Hubin, Brill, Leiden 2011.

Li Xinde (李新德), *Cong xiseng dao xiru: cong 'Tianzhu shilu' kan zaoqi Yesuhuishi zaihua shenfen de kunjing* (從西僧到西儒--從《天主實錄》看早期耶穌會士在華身份的困境, From a Western Buddhist to a Western Confucian: A Comparison of Two Versions of Veritable Records of Catholic Saints by Michele Ruggieri), "Shanghai Xhifan Daxue Xuebao (Zhexue shehui kexue ban)" (上海師範大學學報 (哲學社會科學版, Journal of Shanghai Normal University (Philosophy and Social Sciences Edition) 2005, nr 34.

Luo Xuanmin, Lei Hong, *Translation Theory and Practice in China*, "Perspectives: Studies in Translatology" 2004, nr 12/1. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2004.9961488>

Menegon Eugenio, *Yang Guangxian's Opposition to Johann Adam Schall: Christianity and Western Science in His Work Budeyi*, [w:] *Western Learning and Christianity in China: The Contribution and Impact of Johann Adam Schall von Bell, S.J. (1592-1666)*, red. R. Malek, Monumenta Serica Institute, Sankt Augustin 1998, t. 1.

Mungello David E., *Curious Land: Jesuit Accomodation and the Origins of Sinology*, University of Hawaii Press, Honolulu 1989.

Mungello David E., *The Great Encounter of China and the West, 1500-1800*, Rowman & Littlefield, Lanham 2009.

Nguyen Duc Ha, *Polscy misjonarze na Dalekim Wschodzie w XVII-XVIII wieku*, Neriton, Warszawa 2006.

Pierce Salguero C., *Translating Buddhist Medicine in Medieval China*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2014. <https://doi.org/10.9783/9780812209693>

Splendor i finezja. Duch i materia w sztuce Korei, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2019.

Standaert Nicolas, *Chinese Prints and their European Prototypes: Schall's Jincheng shuxiang*, "Print Quarterly" 2006, nr 23/3.

Standaert Nicolas, *Jesuits in China*, [w:] *The Cambridge Companion to the Jesuits*, red. T. Worcester, Cambridge University Press, Cambridge 2008. <https://doi.org/10.1017/CCOL9780521857314.011>

The Church of the East in Central Asia and China, red. S.N.C Lieu, G. Thompson, Brepols, Turnhout 2020.

Tsien Tsuen-hsuei, *Western Impact on China Through Translation*, "The Far Eastern Quarterly" 1954, 13/3. <https://doi.org/10.2307/2942281>

Wie S. Ling-chia, *Jesuit and Protestant Use of Vernacular Chinese in Accommodation Policy*, [w:] *Encounters between Jesuits and Protestants in Asia and the Americas*, red. J. Cañizares-Esguerra, R.A. Maryks, R. Po-Chia Hsia, Brill, Leiden 2018.

Winds of Jingjiao: studies on Syriac Christianity in China and Central Asia, red. Li Tang, D.W. Winkler, Lit Verlag, Wien 2016.

Wu Jiang, *Enlightenment in Dispute: The Reinvention of Chan Buddhism in Seventeenth-Century China*, Oxford University Press, Oxford 2008.

Xu Yibao, The First Chinese Translation of the Last Nine Books of Euclid's Elements and Its Source, "Historia Mathematica" 2005, nr 32. <https://doi.org/10.1016/j.hm.2003.12.002>

Zhang Qiong, Making the New World Their Own: Chinese Encounters with Jesuit Science in the Age of Discovery, Brill, Leiden 2015. <https://doi.org/10.1163/9789004284388>

Zürcher Erik-Jan, The Buddhist Conquest of China: The Spread and Adaptation of Buddhism in Early Medieval China, Brill, Leiden 2007.

Alessandro Amenta   Między „szarym przebraniem” a „trudnym znojem”. O włoskich tłumaczeniach „Italii” Marii Konopnickiej

Amenta Alessandro, Le sorelle Garosci traduttrici dal polacco, [w:] Maestri della polonistica italiana. Atti del convegno dei polonisti italiani, red. M. Ciccarini, P. Salwa, Accademia Polacca delle Scienze, Biblioteca e centro di studi a Roma, Roma 2014.

Amenta Alessandro, Sulla ricezione e le traduzioni italiane di Italia di Maria Konopnicka, "Kwartalnik Neofilologiczny" 2021, LXVIII, nr 1.

Berman Antoine, La Traduction et la Lettre ou l'auberge du lointain, [w:] A. Berman et al., Les Tours de Babel: Essais sur la traduction, T.E.R., Mauvezin 1985.

Bersano Begey Maria i Marina, La Polonia in Italia. Saggio bibliografico 1799-1948, Rosenberg e Sellier, Torino 1949.

Bronowski Bronisław, Odbicie zwierciadlane czy złudzenie optyczne? Rzecz o kilku strategiach w tłumaczeniach tekstów literackich z języków polskiego i hiszpańskiego na język włoski, "Rocznik Przekładoznawczy" 2015, nr 10. <https://doi.org/10.12775/RP.2015.002>

Collaborative Translation. From the Renaissance to the Digital Age, red. A. Cordingley, C. Frigau Manning, Bloomsbury Publishing, London 2017.

Costa Giovanni, [recenzja:] M. Konopnicka, Italia, Milano 1919, "Bilychnis" 1920, nr 16/2.

Cozzani Ettore, Maria Konopnicka, [w:] M. Konopnicka, Italia, I Gioielli dell'Eroica, Milano 1919.

Damiani Enrico, Gli studi polonistici in Italia, "L'Europa Orientale" 1941, nr 21.

Damiani Enrico, [recenzja:] M. Konopnicka, Italia. Liriche, Roma 1929, "Leonardo" 1929, nr 5/9.

Faber-Chojnacka Anna, Góra Barbara, Bibliografia przekładów utworów Marii Konopnickiej za lata 1879-1979, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1986.

Ferre Valerio, Tradurre è tradire. La traduzione come sovversione culturale sotto il Fascismo, Longo Editore, Ravenna 2002.

Fuà Fusinato Ermina, Ippolito Nievo, [w:] I. Nievo, Memorie di un ottuagenario, Le Monnier, Firenze 1867.

Gumul Ewa, Dlaczego tłumacz mówi więcej niż autor? O eksplicytcji w przekładzie, "Rocznik Przekładoznawczy" 2020, nr 15. <https://doi.org/10.12775/RP.2020.009>

Hejwowski Krzysztof, Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2012.

Konopnicka Maria, *Incanto, Nella sagrestia di Murano, In San Michele (di Pavia), La Lancia d'Orlando, Nella Certosa (di Firenze), Giotto, La Madonna Sistina, Al mare!, Ecco la mia barca, Prima della tempesta, Notte a Nervi, Bagnasco, Molo Lucedio, Certosa di S. Martino, Sul Gianicolo, Villa Wolkonski, Nell'antica abside, Nelle logge*, tłum. C. i C. Garosci, "I nostri Quaderni" 1927, nr 8.

Konopnicka Maria, *Italia, I Gioielli dell'Eroica*, Milano 1919.

Konopnicka Maria, *Italia, Gebethner i Wolff, Warszawa 1901, 1911.*

Konopnicka Maria, *Italia, "L'Eroica" 1916, nr 1-4.*

Konopnicka Maria, *Italia. Liriche, wersja prozą i wstęp C. Agosti Garosci, C. Garosci, Istituto per l'Europa Orientale, Roma 1929.*

Konopnicka Maria, *Italia (Liriche), tłum. C. Agosti Garosci, C. Garosci, "Rivista di Letterature Slave" 1929, nr 5.*

Konopnicka Maria, *Poezje. Wydanie zupełne, krytyczne, red. J. Czubek, t. 4, Gebethner i Wolff, Warszawa-Lublin-Łódź-Kraków 1915.*

Konopnicka Maria, *Sonetti italiani, tłum. C. Agosti Garosci, C. Garosci, "Rivista di Letterature Slave" 1929, nr 4.*

Konopnicka Maria, *Un'altra mattinata a Venezia, Invocazione sulle soglie d'Italia, Dogali, tłum. M. i L. Loretowie, E. Cozzani, "I nostri Quaderni" 1925, nr 6.*

Maver Giovanni, *Maria Konopnicka, "I Libri del Giorno" 1929, nr 12.*

Murry John Middleton, *Classical Translations, [w:] idem, Pencillings: Little Essays on Literature, Collins, London 1923.*

Newmark Peter, *A Textbook of Translation, Prentice-Hall International, London-New York 1988.*

O'Brien Sharon, *Collaborative translation, [w:] Handbook of Translation Studies, red. Y. Gambier, L. van Doorslaer, t. 2, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 2011.*

Petitto Remo Renato, *Italia di Maria Konopnicka, "Costruire" 1930, nr 7/1.*

Pollak Roman, *Italia i my. Konopnicka po włosku, "Kurier Poznański" 1929, nr 374.*

Pollak Roman, *Polonica włoskie, "Przegląd Współczesny" 1926, nr 12.*

Ranon Anna, *Poeti sui banchi di scuola. Educazione e poesia: un binomio inscindibile, Franco Angeli, Milano 2012.*

Roggia Carlo Enrico, *Sintassi dell'ordo verborum artificialis. Preliminari ad una indagine sulla poesia del Settecento, "Studi linguistici italiani" 2003, nr 2.*

Salmon Laura, *Teoria della traduzione, Franco Angeli, Milano 2017.*

Shuttleworth Mark, *Cowie Moira, Dictionary of Translation Studies, St. Jerome Publishing, London-New York 1997.*

Skuza Sylwia, *Cristina Agosti-Garosci i Clotilde Garosci - zapomniane tłumaczki największych dzieł literatury polskiej na język włoski, "Rocznik Przekładoznawczy" 2018, nr 13.*

<https://doi.org/10.12775/RP.2018.012>

Słowacki Euzebiusz, O przekładaniu z obcych języków na ojczysty. Rzecz czytana na posiedzeniu ces. uniwersytetu wileńskiego, roku 1813, [w:] Euzebiusza Słowackiego dzieła z pozostałych rękopisów ogłoszone, t. 3, J. Zawadzki, Wilno 1826.

Soldani Arnaldo, La sintassi del sonetto. Petrarca e il Trecento minore, Edizioni del Galuzzo, Firenze 2009.

Steiner George, After Babel: Aspects of Language and Translation, Oxford University Press, Oxford 1992.

Traduire à plusieurs. Collaborative Translation, red. E. Monti, P. Snyder, Editions Orizons, Paris 2018.

Vacca Alberto, Duce! Tu sei un dio! Mussolini e il suo mito nelle lettere degli italiani, Baldini e Castoldi, Milano 2013.

Venturi Paola, The translator's immobility. English modern classics in Italy, "Target" 2009, nr 21/2. <https://doi.org/10.1075/target.21.2.06ven>

Vinay Jean-Paul, Darbelnet Jean, Stylistique Comparee du Francais et de l'Anglais, Didier, Paris 1958.

Volpe Giuseppe, Storia costituzionale degli italiani, t. 2: Il popolo delle scimmie (1915-1945), G. Giappichelli Editore, Torino 2015.

Zieliński Andrzej, Literatura polska we Włoszech, "Rocznik Biblioteki Narodowej" 2004, nr 36.

Michał Fijałkowski Aneksja kulturowa „Ani z Zielonego Wzgórza” Lucy Maud Montgomery w Polsce

Źródła

Alcott L[ouisa] M[ay], Małe kobietki, tłum. Zofia Grabowska, nakładem tłumacza: Warszawa 1875.

Burnett Frances Hodgson, Mały lord, tłum. M.J. Zaleska, Gebethner i Wolff, Warszawa 1889.

Coolidge Susan, Co Kasia robiła?, tłum. Z. Grabowska, nakładem tłumacza, Warszawa 1875.

Cummins Maria Susanna, Latarnik z Bostonu, t. 1–2, tłum. S. Duchńska, wyd. F. Blumenthal, Warszawa 1860.

Gillen Mollie, Maud z Wyspy Księcia Edwarda: biografia L. M. Montgomery, tłum. Z. Stanisławska-Kocińska, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1994.

Karrol Ludwik (właśc. Carroll Lewis), Przygody Alinki w Krainie cudów (na okładce: Przygody Alinki w Krainie Czarów), tłum. Adela S., Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie, 1910.

McCoy Sarah, Maryla z Zielonego Wzgórza, tłum. H. Kulczycka-Tonderska, Świat Książki, Warszawa 2020.

Montgomery Anna (!) (właśc. Montgomery Lucy Maud), Ania z Zielonego Wzgórza, tłum. R. Bernsztajnowa (!), Księgarnia M. Arcta, Warszawa 1911/1912.

Montgomery Lucy Maud, Anne auf Green Gables, tłum. I. Erckenbracht, Loewe, Bindlach 1986.

Montgomery Lucy Maud, Anne of Green Gables, G.P. Putnam's Sons, New York 2008.

Montgomery Lucy Maud, *Anne of Green Gables*, L.C. Page & Co., Boston 1908.

Montgomery Lucy Maud, *Anne på Grönkulla*, tłum. K. Jensen, wyd. C.W. Gleerups, Lund 1909.

Montgomery Lucy Maud, *In veilige haven*, tłum. B. de Vries, H.D. Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem 1910.

Wiggin Kate Douglas, *Rebeka ze „Słonecznego Potoku”*, tłum. T. Lubińska, wyd. P. Laskauer, Warszawa 1912.

Wilson Budge, *Droga do Zielonego Wzgórza*, tłum. A. Kuc, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2009.

Literatura przedmiotu

Balik Maria, Literacko-serialowe lekcje feminizmu. Przypadek "Ani z Zielonego Wzgórza", "Paidia i Literatura" 2020, nr 2. <https://doi.org/10.31261/PiL.2020.02.04>

Błaszczuk Lidia, Przypomnijmy autorkę "Ani z Zielonego Wzgórza", "Poradnik Bibliotekarza" 2002, nr 9.

Cenzura PRL: Wykaz książek podlegających niezwłocznemu wycofaniu I X 1951 r., Wydawnictwo "Nortom", Wrocław 2002.

Czarnota Dagmara, Kim była Rozalia Bernsteinowa? (rozważania biograficzno-detektywistyczne), "Guliwer" 2015, nr 3.

Gralewicz-Wolny Iwona, "Ania z Zielonego Wzgórza" - powieść dla niegrzecznych dziewcząt, w: *Nowe opisanie świata : literatura i sztuka dla dzieci i młodzieży w kręgach oddziaływań*, red. B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013.

Guenther Shawna, Canadian utopia in Poland: How L. M. Montgomery's "Anne of Green Gables" contributed to Polish Solidarity, "Beyond Philology" 2017, nr 14 (4).

Gutry Maria, Polska literatura dla dzieci 11-14 letnich, "Ruch Pedagogiczny" 1946/1947, nr 4.

Heska-Kraśniewicz Krystyna, O tytułach książek, krajobrazie i poszukiwaniu domu, "Guliwer" 2008, nr 2.

Katalog informacyjny książek dla dzieci, młodzieży, ludu, sfer szerszych, wychowawców, rodziców (dział dla inteligencji znacznie rozszerzony), Nakład Koła krakowskiego Tow. im. Piotra Skargi. Redakcja Sekcji bibliotecznej: Kraków 1914.

Kątny Marek, O "Ani z Zielonego Wzgórza" Lucy Maud Montgomery, "Studia Kieleckie. Seria Filologiczna" 2005, nr 5.

Kęczkowska Beata, Rozmowa z Agnieszką Kuc, tłumaczką "Ani z Zielonego Wzgórza", "Gazeta Wyborcza", 1 VIII 2003 (dodatek warszawski).

Kuc Agnieszka, "Ania z Zielonego Wzgórza" w nowym tłumaczeniu (abstrakt komunikatu wygłoszonego na konferencji metodycznej zorganizowanej przez Wydawnictwo Literackie w Krakowie 3 III 2008 roku).

Mackiewicz Anita, Translation strategies across time: a comparison of two Polish renderings of "Anne of Green Gables" by Lucy Maud Montgomery, "Crossroads" 2014, nr 5.

<https://doi.org/10.15290/cr.2014.05.2.04>

Maćkała Katarzyna, "Upiory dawnych czasów". Kilka uwag o przekładach dramatów Ibsena na język polski, "Przekładaniec" 2015, nr 31.

Mazan Leszek, Co Ania z Zielonego Wzgórza wiedziała o Polsce?, "Przekrój" 1996, nr 2666 (30).

Nadolna-Tłuczykont Marta, Powrót książek "zakazanych" do współczesnych odbiorców: (wybrane zagadnienia), Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013.

Oczko Piotr, Anna z domu o zielonym dachu. O cyklu powieściowym Lucy Maud Montgomery, "Teksty Drugie" 2013, nr 5.

Oczko Piotr, Nastulczyk Tomasz, Powieśnik Dorota, Na szwedzkim tropie "Ani z Zielonego Wzgórza". O przekładzie Rozalii Bernsteinowej, "Ruch Literacki" 2018, nr 3 (348).

Oczko Piotr, The Green Gables Utopia. On the Novel by Lucy Maud Montgomery, "Wielogłos" 2019, nr 3 (41). <https://doi.org/10.4467/2084395XWI.19.017.11458>

Ostasz Maria, Oblicze powojennej krytyki literatury dla dzieci i młodzieży 1945-1956, Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków 1999.

Phelps Arthur L., Canadian Writers, McClelland and Stewart Limited, Toronto 1951.

Piecychna Beata, Tłumacz jako istota historyczna: o (auto)cenzurze w pierwszym polskim przekładzie "Anne of Green Gables" oraz "Anne of Avonlea" Lucy Maud Montgomery w świetle koncepcji dziejów efektywnych Hansa-Georga Gadamera, "Acta Neophilologica" 2021, nr 23 (1).

<https://doi.org/10.31648/an.5490>

Piecychna Beata, Sophisticating the image of Avonlea in the earliest Polish translation of "Anne of Green Gables" by Lucy Maud Montgomery, "Perspectives" 2021.

<https://doi.org/10.1080/0907676X.2021.1900882>

Pielorz Dorota, Does Each Generation Have Its Own Ania? Canonical and Polemical Polish Translations of Lucy Maud Montgomery's "Anne of Green Gables", [w:] Negotiating Translation and Transcreation of Children's Literature, red. J. Dybiec-Gajer, R. Oittinen, M. Kodura, Springer, Singapore 2020. https://doi.org/10.1007/978-981-15-2433-2_7

Pielorz Dorota, Tłumacz architekt a tłumacz konserwator zabytków. Kanoniczny i polemiczny przekład "Anne of Green Gables" Lucy Maud Montgomery jako ogniwa serii translatorskiej, "Wielogłos" 2020, nr 3 (45). <https://doi.org/10.4467/2084395XWI.20.023.12831>

Sochańska Bogusława, Czy potrzebny był nowy przekład baśni Andersena?, "Przekładaniec" 2011, nr 22-23.

Szymańska Izabela, Przekłady polemiczne w literaturze dziecięcej, "Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu" 2014, nr 9. <https://doi.org/10.12775/RP.2014.014>

Tylicka Barbara, Festiwal kanadyjskiej pisarki, "Guliwer" 1992, nr 1.

Tylicka Barbara, Pamiętniki Lucy Maud, "Guliwer" 1996, nr 6.

Wachowicz Barbara, L.M. Montgomery: at home in Poland, "Canadian Children's Literature/Littérature canadienne pour la jeunesse" 1987, nr 46.

Węgrzyn Klaudia, (S)przeciw milczeniu. Tabu, sieroctwo i dorastanie w serialowej adaptacji "Ani z Zielonego Wzgórza", "Maska" 2019, nr 41.

Wren Christopher S., Canada's beloved "Anne of Green Gables" crosses the border, "New York Times", 16 II 1986.

Zborowska-Motylińska Marta, Translating Canadian Culture into Polish: Names of People and Places in Polish Translations of Lucy Maud Montgomery's "Anne of Green Gables", "Acta Universitatis Lodzianis. Folia Litteraria Anglica" 2007, nr 7.

Jakub Masztakowski   **Chcąc oswoić polskość, czyli o przekładach „Wesela” Stanisława Wyspiański na język niemiecki**

Biblia Tysiąclecia. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2003.

Burkhardt Hanna, Kulturemy i ich miejsce w teorii przekładu, [w:] Język a kultura, red. A. Dąbrowska, t. 20, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008.

Dedecius, Karl, Notatnik tłumacza, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974.

Feldman Wilhelm, Die polnische Literatur der Gegenwart, E. Skizze, K.C.Verlag, Berlin 1916.

Forst de Battaglia Otto, Deutschland und die polnische Literatur. Ein Rückblick und Ausblick, [w:] Ein Erasmus unserer Zeit. Otto Forst de Battaglia. Schriften zur polnischen Literatur, red. M. Zyburka, Deutsches Polen-Institut, Darmstadt 1992.

Jackiewicz, Mówi Karl Dedecius..., „Przegląd Artystyczno-Literacki”, 1995, nr 1–2.

Jurczyk Ewa, „Wesele” Stanisława Wyspiańskiego w tłumaczeniu Henryka Bereski, [w:] Henryk Bereska. Poeta, tłumacz, popularyzator literatury polskiej w Niemczech, red. G.B. Szewczyk, Biblioteka Śląska, Katowice 2006.

Karl Dedecius. Literatura – Dialog – Europa / Karl Dedecius. Literatur – Dialog – Europa, red. K. Kuropatwa-Pik, M. Skłodowska, Muzeum Miasta Łodzi, Łódź 2015.

Kuczyński Krzysztof A., Henryk Bereska i Karl Dedecius. Podobieństwa i różnice w warsztacie translologicznym, [w:] Henryk Bereska. Poeta, tłumacz, popularyzator literatury polskiej w Niemczech, red. G.B. Szewczyk, Biblioteka Śląska, Katowice 2006.

Mickiewicz Adam, Die Ahnenfeier. Ein Poem / Dziady, tłum. W. Schamschula, Böhlau–Köln–Weimar, Wien 1991.

Mickiewicz Adam, Totenfeier. Eine dramatische Dichtung in zwei Teilen, tłum. G. Hagenau, [w:] G. Hagenau, Adam Mickiewicz als Dramatiker: Dichtung und Bühnengeschichte. Dziady-Totenfeier, deutsche Übersetzung, Peter Lang, Frankfurt am Main 1999.

Nagórko Alicja, Metody konfrontatywne a etnolingwistyka (lingwistyka kulturowa), [w:] Wielokulturowość, tożsamość, mniejszości na Węgrzech i w Polsce. Język – literatura – kultura, red. E. Fórián, Kossuth Egyetemi K., Debreczyn 2004.

Oksaar Els, Kulturemtheorie. Ein Beitrag zur Sprachverwendungsforschung, t. 6, Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen 1988.

Paszek Jerzy, Niezrozumiałstwo w Weselu, w: Stanisław Wyspiański w labiryncie świata, myśli i sztuki, red. A. Czabanowska-Wróbel, wyd. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009.

Rak Maciej, Co to jest kulturem?, „LingVaria. Półrocznik Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2015, nr 2 (20), s. 306 (dostęp: 30.03.2021).

Schultze Brigitte, Kwadratura Koła: „Wesele” Wyspiańskiego w przekładach niemieckich i angielskich, [w:] Brigitte Schulze, Perspektywy polonistyczne i komparatystyczne, red. M. Sugiera, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Kraków 1999.

Słowacki Juliusz, Balladyna, oprac. M. Inglot, BN I/ Nr 51, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984.

Tabakowska Elżbieta, Bariery kulturowe są zbudowane z gramatyki, [w:] Przekład – język – kultura, red. R. Lewicki, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2002.

Venuti Lawrence, Translation as a Social Practice: Or, the Violence of Translation, „Translation Perspectives” 1996, t. 9.

Vermeer Hans J., Witte Heidrun, Mögen Sie Zistrosen? Scenes & frames & channels im translatorischen Handeln, TextconText, Beiheft 3, Julius Groos Verlag, Heidelberg 1990.

Woldan Alois, Von den Schwierigkeiten, Wyspiański zu übersetzen – ein Vergleich zweier „Wesele“ – Übersetzungen, w: Karl Dedecius. Ambasador kultury polskiej w Niemczech, red. K.A. Kuczyński, I. Bartoszewska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000

Wyspiański Stanisław, Die Hochzeit. Drama in drei Akten, tłum. K. Dedecius, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main 1992.

Wyspiański Stanisław, S. Wyspiański, Die Hochzeit. Drama in drei Akten, tłum. H. Bereska, Verlag Philipp Reclam, Leipzig 1977.

Wyspiański Stanisław, Wesele, oprac. J. Nowakowski, BN I/ Nr 218, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984.

Luigi Marinelli   Między krytyką tekstu a krytyką przekładu: włoskie perypetie wiersza „Campo di Fiori” Czesława Miłosza

Edycje polskie wiersza Campo di Fiori

AAVV, Pieśń ujdzie cało... Antologia wierszy o Żydach pod okupacją niemiecką, red. Michał M. Borwicz, Centralna Żydowska Komisja Historyczna, Warszawa–Łódź–Kraków 1947.

Miłosz Czesław, Dzieła zebrane. Wiersze, red. J. Illg, t. 1, Znak, Kraków 2001.

Miłosz Czesław, Ocalenie, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, Warszawa 1945, s. 100–101.

Miłosz Czesław, Poezje, t. 1, Instytut Literacki, Paryż 1981.

Z otchłani. Poezje, red. T.J. Sarnecki, Wydawnictwo Żydowskiego Komitetu Narodowego, Warszawa 1944.

Edycje włoskie wiersza Campo dei Fiori

Miłosz Czesław, Il castigo della speranza. 20 poesie, wydanie dwujęzyczne, red. P. Marchesani, All'insegna del pesce d'oro, Milano 1981.

Miłosz Czesław, *Il poeta ricorda. 24 poesie*, red. P. Marchesani, Scheiwiller, Milano 1981.

Miłosz Czesław, *Le opere*, Utet, Torino 1986.

Miłosz Czesław, *Poesie e frammenti italiani*, red. P. Kłoczowski, b.w., Venezia 2011.

Przekłady włoskie wiersza Campo de' Fiori:

Campo de' Fiori, tłum. L. Cini, „Polonia d'oggi” 1950 nr 1–2.

Campo de Fiori, tłum. P. Statuti, w: J. Pomianowski, *Guida alla moderna letteratura polacca. Con annessa antologia dei poeti polacchi contemporanei*, Bulzoni, Roma 1973.

Campo di Fiori, tłum. G. Origlia, [w:] Czesław Miłosz Nobel '80. *Antologia poetica e testimonianze critiche di Ivan Ivask, Josif Brodskij, Giorgio Origlia*, „Nuova Rivista Europea” IV, 1980, nr 19–20.

Campo de' Fiori, tłum. A. Kurczab, M. Guidacci, [w:] AAVV, *Poesie del mondo illuminato. Czesław Miłosz*, wstęp S. Grygiel, *Prospettive del mondo*, Roma 1981.

Campo dei Fiori, tłum. P. Marchesani, [w:] Czesław Miłosz, *Poesie*, red. P. Marchesani, Adelphi, Milano 1983.

Campo di Fiori, tłum. Aleksandra K., M. Guidacci, [w:] Czesław Miłosz, *Tak mało / Così poco*, wstęp Autora, wybór A. Fiut, *Wydawnictwo Literackie*, Kraków 1999.

Literatura przedmiotu

Błoński Jan, *Biedni Polacy patrzą na getto*, „Tygodnik Powszechny” 1987, nr 2; [przedr. w:] idem, *Biedni Polacy patrzą na getto*, *Wydawnictwo Literackie*, Kraków 2008.

Cini Luigi, *La lirica nella guerra e nella liberazione*, „La Fiera Letteraria” 1947, seria 2, r. II, nr 39.

Chrzętowska Bożena, *Tkanina historii*, [w:] eadem, *Poezje Czesława Miłosza*, *Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne*, Warszawa 1982.

Edelman Marek, głos w dyskusji: Jan Błoński, Marek Edelman, Czesław Miłosz, Jerzy Turowicz, *Ludzkość, która zostaje*, „Tygodnik Powszechny” 2019, nr 1 (wydanie specjalne).

Gross Natan, *Dzieje jednego wiersza*, [w:] idem, *Poeci i Szoa. Obraz zagłady Żydów w poezji polskiej*, Offmax, Sosnowiec 1993.

Jesi Furio, *Spartakus. Simbologia della rivolta*, Bollati Boringhieri, Torino 2000.

Kosińska Agnieszka, *Czesław Miłosz. Bibliografia druków zwartych*, *Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską*, Kraków–Warszawa 2009.

Marchesani Pietro, *Echi della rivolta del ghetto di Varsavia nella letteratura polacca contemporanea*, [w:] AAVV, *Gli ebrei dell'Europa orientale dall'utopia alla rivolta*, red. M. Brunazzi, A.M. Fubini, *Edizioni di Comunità*, Milano 1985.

Miłosz Czesław, *Prefazione*, [w:] idem, *Poesie*, red. P. Marchesani, Adelphi, Milano 1983.

Mitzner Piotr, *Słowa szukając na Campo di Fiori. Czesław Miłosz wobec kryzysu języka*, [w:] AAVV, *Wojna i Postpamięć*, red. Z. Majchrowski, W. Owczarski, Gdańsk 2011.

Quercioli Mincer Laura, *Czesław Miłosz: un povero polacco guarda il ghetto. Storia di due poesie in tempo di guerra*, „La Rassegna Mensile di Israel” 2014, t. 80, nr 1.

Sandauer Artur, O sytuacji pisarza polskiego pochodzenia żydowskiego w XX wieku (Rzecz, którą nie ja powinienem być napisać...), Czytelnik, Warszawa 1982.

Tarnowska Beata, Miłosz w Izraelu, „Świat i Słowo” 2015, nr 2 (25).

Wołk Marcin, Język nasz, język ich. Jeszcze o wariantach tekstowych Campo di Fiori, „Archiwum Emigracji. Studia, szkice, dokumenty” 2011, nr 1–2. <https://doi.org/10.12775/AE.2011.002>

Andrea Ceccherelli   Po kładce nad urwiskiem przymrużając oko. O tłumaczeniu poezji humorystycznej na przykładzie „Rymowanek” Szymborskiej

Balbus Stanisław, Świat ze wszystkich stron świata. O Wisławie Szymborskiej, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1996.

Balcerzan Edward, Tłumaczenie jako „wojna światów”. W kręgu translatoryki i komparatystyki, Wydawnictwo Naukowe UAM: Poznań 2011.

Balcerzan Edward, Wyklejanki – felietony – wiersze, [w:] idem, Humanisto, kim jesteś?, Wydawnictwo Pasaże, Kraków 2018, s. 325–349.

Barańczak Stanisław, Ocalone w tłumaczeniu, Wydawnictwo a5, Kraków 2004.

Bikont Anna, Szczęsna Joanna, Cianfrusaglie del passato, red. A. Ceccherelli, Adelphi, Milano 2015.

Bikont Anna, Szczęsna Joanna, Pamiątkowe rupiecie. Biografia Wisławy Szymborskiej, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012.

Ceccherelli Andrea, Z doświadczeń tłumacza wierszy Edwarda Balcerzana, [w:] Literatura i literackość (według) Edwarda Balcerzana. Konteksty „niewszystkie”, red. J. Grądział-Wójcik, T. Mizerkiewicz, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2017, s. 71–77.

Eco Umberto, Prawie to samo. O doświadczeniu przekładu, tłum. J. Miszańska, M. Surma-Gawłowska, Universitas, Kraków 2021.

Freud Sigmund, Dowcip i jego stosunek do nieświadomości, Sen Wydawnictwo, Kraków 1993.

Giochi di parole e traduzioni nelle lingue europee, red. F. Regattin, P.A. Alamán, CESLIC, Bologna 2017.

Humor and Translation, red. A.M. Laurian, D.L.F. Nilsen, „Meta. Journal des Traducteurs” 1989, t. 34 (1).

Jakobson Roman, The dominant, w: Language in Literature, red. K. Pomorska, S. Rudy, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge (MA)–London 1987.

Jarniewicz Jerzy, Tłumacz między innymi. Szkice o przekładach, językach i literaturze, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 2018.

Les mots du rire: comment les traduire? Essais de lexicologie contrastive, red. A.M. Laurian, T. Szende, Peter Lang, Berne–Berlin 2001.

Ligęza Wojciech, „Żart jest najlepszą dla mnie rekomendacją powagi.” O humorze poetyckim oraz Wisławy Szymborskiej zabawach słowem i obrazem, „Polonistyka. Innowacje”, nr 2, 2015.

<https://doi.org/10.14746/pi.2015.1.2.1>

Magris Claude (wywiad), Un po' complice, un po' rivale: il traduttore è un vero coautore, „WUZ. Il social dei libri”, <https://www.wuz.it/intervista-libro/97/Intervista-Magris-traduzione.html> (dostęp: 23.06.2021).

Ross Alison, *The Language of Humour*, Routledge, London–New York 1998.

Salmon Laura, *I meccanismi dell'umorismo. Dalla teoria pirandelliana all'opera di Sergej Dowlatov*, Franco Angeli, Milano 2018.

Szymborska Wisława, *Rymowanek dla dużych dzieci z wyklejankami autorki*, Wydawnictwo a5, Kraków 2003.

Szymborska Wisława, *Wszystkie lektury nadobowiązkowe*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2015.

Dario Prola Transgresja elementu znaczącego: opowiadania Gombrowicza i ich nowy włoski przekład

Baker Mona, *Corpus-Based Translation Studies: The Challenges that Lie Ahead*, [w:] *Terminology, LSP and Translation*, red. H. Somers, John Benjamins, Amsterdam-Philadelphia 1996.

<https://doi.org/10.1075/btl.18.17bak>

Cataluccio Francesco, *Gombrowicz foderato d'infanzia*, [w:] *W. Gombrowicz, Bacacay. Ricordi del periodo della maturazione*, Feltrinelli, Milano 2004.

Cieślíkowa Aleksandra, *Jak "ocalić" w tłumaczeniu nazwy własne?, "Między oryginałem a przekładem"* 1996, nr 2.

Czabonowska-Wróbel Anna, *Kosmos powtórzeń Witolda Gombrowicza, "Teksty Drugie"* 2005, nr 3.

Eco Umberto, *Dire quasi la stessa cosa*, Bompiani, Milano 2003.

Franczak Jerzy, *Gombrowicz - nasz współczesny*, [w:] *W. Gombrowicz, Bakakaj i inne opowiadania. Pisma zebrane, t. 1*, red. Z. Łapiński, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.

Franczak Jerzy, *O trupie. Walka perspektyw w Biesiadzie u Hrabiny Kotłubaj Witolda Gombrowicza, "Tekstualia: palimpsesty literackie, artystyczne, naukowe"* 2006, nr 2/5, s. 79.

Głowiński Michał, *Parodia konstruktywna. (O Pornografii Gombrowicza)*, [w:] *idem, Gry powieściowe. Szkice z teorii i historii form narracyjnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973.

Głowiński Michał, *Straszny piątek w domu hrabiny. O "Biesiadzie hrabiny Kotłubaj" Witolda Gombrowicza*, [w:] *Prace ofiarowane Henrykowi Markiewiczowi*, red. T. Weiss, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1984.

Gombrowicz Witold, *Bakakaj i inne opowiadania. Pisma zebrane, t. 1*, red. Z. Łapiński, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.

Gombrowicz Witold, *Ferdydurke*, Instytut Literacki, Paryż 1969.

Gombrowicz Witold, Wędrówki po Argentynie, Instytut Literacki, Paryż 1977.

Hejwowski Krzysztof, Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 2007.

Jarzębski Jerzy, Gombrowicz i Szekspir, "Pamiętnik Literacki" 2014, nr 3.
<https://doi.org/10.18318/pl.2014.3.5>

Kerényi Károly, Dioniso, Adelphi, Milano 2010.

Kühl Olaf, Gęba erosa. Tajemnice stylu Witolda Gombrowicza, Universitas, Kraków 2005.

Laviosa Sara, Corpus-based Translation Studies: Theory, Findings, Applications, Rodopi, Amsterdam-New York 2002. <https://doi.org/10.1163/9789004485907>

Łapiński Zdzisław, Pamiętnik w rękach jego autora, [w:] W. Gombrowicz, Bakakaj i inne opowiadania, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.

Margański Janusz, Co robić z cytatami u Gombrowicza?, "Pamiętnik Literacki" 1995, nr 86.

Margański Janusz, Gombrowicz, wieczny debiutant, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2001.

Newmark Peter, A Textbook of Translation, Pearson, Edinburgh 2003.

Pym Anthony, Epistemological Problems in Translation and its Teaching. A Seminar for Thinking Students, Caminade, Calaceite 1993.

Salmon Laura, Dostoevskij in italiano: il progetto, la ri-scrittura, la nota del traduttore, "Kwartalnik Neofilologiczny" 2014, nr 2.

Salmon Laura, La traduzione dei nomi propri nei testi finzionali. Teorie e strategie in ottica multidisciplinare, "il Nome nel testo" 2006, nr 8.

Saussure Ferdinand de, Kurs językoznawstwa ogólnego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1961.

Szubert Sylwia, Językowe i stylistyczne zawiłości w prozie Witolda Gombrowicza: na przykładzie "Trans-Atlantyku" i "Ferdynand", "Prace Naukowe. Pedagogika" 1999/2000/2001, nr 8/9/10.

Thompson Ewa M., Witold Gombrowicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002.

Viaggio sulla cima della notte. Racconti polacchi dal 1945 ad oggi, red. P. Statuti, Ed. Riuniti, Roma 1988.

Wilkoń Aleksander, Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1970.

Tomasz Wójcik   Inkrustacje. Praktyka wielojęzyczności w poezji Jarosława Iwaszkiewicza. (Formy i funkcje)

Eliot Thomas S., Poezje wybrane, esej o poezji Eliota pióra Wacława Borowego, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1988.

Iwaszkiewicz Jarosław, Książka moich wspomnień, Czytelnik, Warszawa 1994.

Iwaszkiewicz Jarosław, *Muzyka wieczorem*, Czytelnik, Warszawa 1986.

Iwaszkiewicz Jarosław, *Wiersze*, t. 1–2, Czytelnik, Warszawa 1977.

Różewicz Tadeusz, *Niepokój*. Wybór wierszy z lat 1944–1994, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1995.

Wójcik Tomasz, *Pociecha mieszka w pięknie*. Studia o twórczości Jarosława Iwaszkiewicza, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 1998.

Zawada Andrzej, *Jarosław Iwaszkiewicz*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1994.

Maciej Abramowicz   Tadeusz Boy-Żeleński, tłumacz dawnej literatury francuskiej

Błoński Jan, *Szekspir przekładu*, [w:] T. Żeleński (Boy), Pisma, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1958.

Borowy Waclaw, *Boy jako tłumacz*, [w:] *Pisarze polscy o sztuce przekładu 1440–1974*. Antologia, wybór i oprac. E. Balcerzan, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1977.

Cieński Marcin, *Wstęp*, [w:] D. Diderot, *Kubuś Fatalista i jego pan*, tłum. T. Żeleński (Boy), weryfikacja przekładu i komentarz E. Skibińska-Cieńska, M. Cieński, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1997.

Drzewicka Anna, *Wstęp*, [w:] *Pieśń o Rolandzie*, tłum. T. Żeleński-Boy, oprac. A. Drzewicka, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991.

Parandowski Jan, *Boy*, „*Les Cahiers de Varsovie, Boy-Żeleński (1874–1974)*” 1975, nr 4.

Pirożyński Marian, *Co czytać*, Wydawnictwo Księży Jezuitów, Kraków 1932.

Prawda o Boyu-Żeleńskim. Głosy krytyczne, red. C. Lechicki, Dom Książki Polskiej, Warszawa 1933.

Shoell Franck Louis, *Enfant terrible de la Pologne: Boy*, „*Les Cahiers de Varsovie, Boy-Żeleński (1874–1974)*” 1975, nr 4.

Siemek Andrzej, *Wokół przekładów Boya: tłumaczenie jako wizja obowiązkowa*, [w:] *Spotkania z dawną literaturą francuską*, red. K. Dybeł, B. Marczuk-Szwed, Kraków 2000.

Skibińska Elżbieta, *Czy po Boyu można tłumaczyć dawną literaturę francuską? O kłopotach z „przekładem kanonicznym”*, [w:] *Europejski kanon literacki*, red. E. Wichrowska, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012.

Stróżyński Tomasz, *O frazeologizmach w Boyowskich przekładach Moliere*, [w:] *Język, stereotyp, przekład*, red. E. Skibińska, M. Cieński, Dolnośląskie Wydawnictwo Edukacyjne, Wrocław 2002.

Stróżyński Tomasz, *Pracowite błazeństwo*, [w:] *Humor europejski*, M. Abramowicz, D. Bertrand, T. Stróżyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1994.

Żeleński (Boy) Tadeusz, *Czytelnik nie darowałoby tłumaczowi*, [w:] *Pisarze polscy o sztuce przekładu 1440–1974*. Antologia, wybór i oprac. E. Balcerzan, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1977.

Żeleński (Boy) Tadeusz, Discours (mowa wygłoszona na bankiecie Koła Literackiego pod przewodnictwem Fortunata Strowskiego, Profesora Sorbony w Paryżu 21 II 1927 r.), „Les Cahiers de Varsovie, Boy Żeleński (1874–1974)” 1975.

Żeleński (Boy) Tadeusz, Mes cofessions (wykład wygłoszony 19 II 1927 r. w wielkiej auli Sorbony), „Les Cahiers de Varsovie, Boy Żeleński (1874–1974)” 1975.

Żeleński (Boy) Tadeusz, Mózg i płeć: (studja z literatury francuskiej), Księgarnia F. Hoesicka Warszawa, 1926.

Żeleński (Boy) Tadeusz, Pisma, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1956–1959.

Żeleński (Boy) Tadeusz, Proza, wiersz i przekłady, [w:] Pisarze polscy o sztuce przekładu 1440–1974. Antologia, wybór i oprac. E. Balcerzan, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1977.

Karol Sauerland   **Aneksja poezji polskiej przez Karla Dedeciusa**

Balcerzan Edward, Liryka Juliana Przybosa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Gdańsk 2000.

Dedecius Karl, Lekcja ciszy w głosach krytyki niemieckiej. Lektion der Stille. Deutsche Stimmen, Gajt Wydawnictwo, Wrocław 2009.

Jastrun Mieczysław, Dzienniki 1955–1981, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002.

Lawaty Andreas, Karl Dedecius und Zbigniew Herbert. Eine prekäre Freundschaft, [w:] Cogito im Garten, red. A. Lawaty, P. Przybyła, M. Zybura, fibre Verlag, Osnabrück 2018.

Sauerland Karol, Warum war zwischen Dedecius und Herbert alles so kompliziert?, [w:] Zbigniew Herbert – poeta między kulturami. Zbigniew Herbert – ein Dichter zwischen den Kulturen, red. A. Małgorzewicz, I. Czechowska, M. Szajbel-Keck, Neisse/Verlag, Dresden 2021.

Sławiński Janusz, Wspomnienia o Julianie Przybosiu, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1976.

Wyka Kazimierz, Rzecz wyobraźni, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1977.

Zemła Małgorzata, Czesław Miłosz, „Biedny chrześcijanin patrzy na getto”. Das Gedicht und seine deutschen Übersetzungen (Karl Dedecius, Karin Wolff, Doreen Daume i Karol Sauerland), [w:] Literatur als Mittlerin über Grenzen hinweg. Adam Kardinal Kozłowiecki SJ, red. N. Kozłowski (Hrsg.), Museum in Huta Komorowska/Polenmuseum in Rapperswil, 2014.